

NASIONALE SENIOR CERTIFIKAAT-EKSAMEN
NOVEMBER 2017

VISUELE KULTUURSTUDIES: VRAESTEL I

NASIENRIGLYNE

Tyd: 3 uur

100 punte

Hierdie nasienriglyne word voorberei vir gebruik deur eksaminatore en hulpeksaminatore. Daar word van alle nasieners vereis om 'n standaardiseringsvergadering by te woon om te verseker dat die nasienriglyne konsekwent vertolk en toegepas word tydens die nasien van kandidate se skrifte.

Die IEB sal geen gesprek aanknoop of korrespondensie voer oor enige nasienriglyne nie. Daar word toegegee dat verskillende menings rondom sake van beklemtoning of detail in sodanige riglyne mag voorkom. Dit is ook voor die hand liggend dat, sonder die voordeel van bywoning van 'n standaardiseringsvergadering, daar verskillende vertolkings mag wees oor die toepassing van die nasienriglyne.

VRAAG 1 VISUELE GELETTERDHEID**1.1 Vlak 3 – Beskryf en vergelyk**

Enige goed-gemotiveerde antwoord sal aanvaar word, byvoorbeeld:

Afbeelding A – die geel kleur in Afbeelding A is gebruik om die waterkrisis in Ghana te verteenwoordig. Die helder skelgeel-kleur en swart in die agtergrond, verhoog die kontras in die skildery. Die intensiteit en rykheid van die kleur dra by tot die kosbare juweelagtige kwaliteit in die skildery. (Hierdie stelling is as vertolkend gesien).

Afbeelding B – die kunstenaar het met die silwer kleur van die aluminiumpote en die gebrande merke op die pote gewerk. Die pote is dus taamlik monochromaties en bind die individuele pote tot 'n groter geheel saam.

Nasieners word aangeraai om punte as volg toe te ken:

1 punt vir 'n beskrywing wat van kuns-terminologie gebruik maak, bv. die kleur gebruik in Afbeelding A kan as helder, intens, versadig beskryf word en in Afbeelding B as monochromaties.

1 punt toegeken, praat oor die funksie van die kleur.

1.2 Vlak 6 – Evalueer

Enige goed-gemotiveerde antwoord sal aanvaar word, byvoorbeeld:

Kosmaak en pote word in 'n patriargale samelewing assosieer met huishoudelike sake en vroue se werk (sake wat verband hou met landskap, persoonlike geskiedenis kan ook gekrediteer word). Pote is alledaagse gebruiksartikels wat noodsaaklik is in alledaagse huishoudings, maar is weggedoen as gemors of nuttelose items. Malluh gebruik hierdie ou pote in 'n nuwe konteks deur dit teen die muur in 'n galery te plaas. Tesame, met die onderkante na die kyker toe, verteenwoordig dit interessante skulpturele objekte. Dit dwing die kyker om dit uit 'n nuwe perspektief as iets pragtigs en waardevols te beskou. Terselfdertyd gee sy krediet aan al die jare wat vroue daaraan spandeer om kos te maak, 'n noodsaaklike plig wat dikwels as vanselfsprekend aanvaar word. Deur die kyker te vra om hierdie pote in 'n nuwe konteks te heroorweeg, vra sy ons om die vrou se rol in die samelewing in 'n nuwe lig en as iets waardevols te beskou.

Stellings wat verband hou met die feit dat die pote wat van gemors gemaak is na waardevolle kuns verhef is, kan ook gekrediteer word.

1.3 Vlak 5 – Ontleding

Enige goed-gemotiveerde antwoord sal aanvaar word, byvoorbeeld:

Die waardigheid en kalmte van die vrou wat voorgestel word, dui op trots en hoop. Hy plaas haar op 'n troonagtige struktuur, wat herinner aan vroeë Christelike ikoonskilderye van Maria. Deur haar as waterdraer tussen waterhouers uit te beeld, word sy gesien as die bewaarder, wat lewegewende water vir haar gesin bring. Die simbolisme van die kleur geel is juweelagtig en gee amper 'n stralende glans/ligkrans aan die figuur. Die fyn, versigtige manier waarop die werk geverf is maak dit juweelagtig en dalk soos 'n ikoon-skildery.

1.4 Vlak 3 – Begrip: Interpreteer feite

Enige goed-gemotiveerde antwoord sal aanvaar word, byvoorbeeld:

Potte is houers waarin kos berei word. Die potte in die kunswerk is houers wat as stukke afval in onbruik verval het. Dit is herkontekstualiseer deur dit onderstebo teen 'n muur in 'n kunsgalery te plaas. Die kyker word gedwing om dit op nuwe maniere te beskou, en dit bied letterlik iets om oor na te dink. Die byvoeging van die woorde '*Al-Mu'allaqāt*' suggereer iets heiligs wat die alledaagse oortref. Teenwoordigheid en afwesigheid: kos is afwesig terwyl potte teenwoordig is, positiewe en negatiewe ruimtes.

1.5 Vlak 4 – Ontleding

Enige goed-gemotiveerde antwoord sal aanvaar word, byvoorbeeld:

Die skrilte kontras van haar land word in haar werk weerspieël deur ou potte te gebruik, d.i. om nuwe lewe aan ou dinge te gee. Die formele rangskikking van die potte – onderstebo – en in 'n nuwe konteks (kunsgalery) dui ook 'n ironiese kontras aan. Skakel met Islamitiese geloof, daarom kan interessante vertolkings van kandidate kom wat 'n meer in-diepte kennis van die geloof het.

Kan ook kontrasterende effekte van lelik en mooi, ou en nuut, donker en lig, die sigbaarmaking van die onsigbare, die gedevalueerde meer waardevol. Die kunstenaar kon ook teen kulturele konvensies rebelleer deur die potte as kunswerk te gebruik in stede van kosmaak.

VRAAG 2 OPSTEL: KONSEPTUELE EN INTERNASIONALE HEDENDAAGSE KUNS

Die opstel, veral die argument, sal geassesseer word volgens Bylaag 20: Opstel Assesseringsrubriek, 2017 Visuele Kunste VAR.

INHOUD: <ul style="list-style-type: none"> • 18 PUNTE • 3 KUNSTENAARS EN KUNSWERKE • MAKSIMUM VAN 4 FEITELIKE PUNTE PER KUNSWERK • Omkring hieronder die korrekte aantal punte toegeken vir kunstenaar en kunswerke, en feite per kunswerk 					
Toepaslike keuse ten opsigte van onderwerp van: <ul style="list-style-type: none"> • kunstenaars • kunswerk met beskrywing (6) 	1 punt vir korrekte keuse en benoeming van kunstenaar Simbool vir nasienprotokol: RA				3 2 1 0
	1 punt vir korrekte keuse en benoeming van kunswerk – die titel moet gevolg word deur 'n kort beskrywing van die kunswerk Simbool vir nasienprotokol: RW				3 2 1 0
Toepaslike feitelike inhoud: Simbool vir nasienprotokol: RF	Keuse van korrekte feitelike kennis is uitstekend; feitelike bewys is uitstaande. 6 of meer toepaslike feite	Korrekte feitelike kennis word voorsien, maar met enkele leemtes. 4–5 feite	Feitelike bewys bevat foute; daar is beduidende leemtes en weglatings. 2–3 feite	Feitelike bewys is uiters beperk, met ernstige foute of foutiewe feite. 1 feit	Geen feitelike inhoud nie. 0 feite
(12)	4 4 4	3 3 3	2 2 2	1 1 1	0 0 0
OPSOMMING VAN PUNTETOEKENNING: ONTWIKKELING VAN ARGUMENT (Vlak 5–7) <ul style="list-style-type: none"> • DIE ARGUMENT MOET GEASSESEER WORD DEUR DIT DEURLOPEND IN DIE HELE OPSTEL TE BEOORDEEL. • DIE VLAK 5-BESKRYWING IS VIR DIE GEMIDDELDE LEERDER OF GEMIDDELDE OPSTEL. • KIES BESKRYWERS WAT DIE OPSTEL DIE BESTE/MEESTE BESKRYF TYDENS DIE NASIEN VAN 'N OPSTEL. • Simbool vir nasienprotokol: DA (Ontwikkeling van argument). 					
VLAKKE	VAARDIGHEDE				PUNTE
7+	Die uitstekende antwoord: <ul style="list-style-type: none"> • Inleidende stellings getuig van kennis en toon 'n duidelike begrip van die onderwerp. • Die argument is volledig en gedetailleerd, maak ongewone konneksies met meer as een punt in die argument wat na elk van die gekose kunswerke verwys. • Dit is goed-gestruktureer, spreek alle aspekte van die vraag aan en vat dit akkuraat en met begrip saam. • Die kandidaat toon insiggewende verbande tussen feite en argument aan. • Die kandidaat spreek al die kompleksiteite van die vraag aan deur op te weeg, te konstrueer, naas mekaar te stel, te veronderstel, ens. 				12–11 (100–92%)
7	Die baie goeie antwoord: <ul style="list-style-type: none"> • Inleidende stellings dui op insig en 'n duidelike begrip van die onderwerp. • Die kandidaat is in staat om te verwys na meer as een geldige argument vir elk van die gekose kunswerke. • Die antwoord is goed-gestruktureer en volledig, spreek alle aspekte van die vraag aan en trek hulle akkuraat saam. • Die kandidaat toon ingeligte verbande tussen feite en argument aan. • Die kandidaat worstel met die kompleksiteite van die vraag, maar is nie ten volle welsprekend nie. 				10 (83%)

6	Die goeie antwoord: <ul style="list-style-type: none"> • Inleidende stellings toon 'n begrip van die onderwerp. • Die kandidaat dra geldige argumente oor, met spesifieke verwysings na meer as een argument oor elk van die gekose kunswerke. • Die kandidaat toon in die meeste gevalle duidelike verbande tussen feite en argumente in die liggaam van die opstel aan. • Die argument is goed-gestruktureer. 	9 (75%)
5	Die gemiddelde antwoord: <ul style="list-style-type: none"> • Die kandidaat toon 'n algemene begrip van die tema/argument in die inleidende stellings. • Die kandidaat dra 'n geldige argument oor, maar op algemene wyse wat nie alle aspekte aanspreek nie. • Argumente is nie konsekwent nie/die argument word nie in 3 kunswerke volgehou nie. • Interessante argumente mag teenwoordig wees, maar soms sonder ondersteunende feite. • Die opstel hou verband met aspekte van die onderwerp, maar die argument is nie ontwikkel nie. • 'n Goeie poging is aangewend om die opstel te struktureer. 	8 (67%)
4	Die sukkelende antwoord: <ul style="list-style-type: none"> • Toon 'n beperkte begrip van die vraagonderwerp en reageer op 'n een-dimensionele vlak daarop in die inleidende stellings. • Poog om te argumenteer, maar vaag en sonder om alle aspekte aan te spreek. • Lê eenvoudige, onderontwikkelde verbande tussen feit en argument. • Deurmekaar argumente kan teenwoordig wees, en meestal sonder ondersteunende feite. • Toon 'n poging om die opstel te struktureer, maar nie heeltemal suksesvol nie. 	7–6 (58–50%)
3	Die swak antwoord: <ul style="list-style-type: none"> • Toon foutiewe en onvolledige response op die onderwerp. • Inleidende stellings is vaag en sonder fokus, of heeltemal afwesig. • Die argument word vir slegs een kunswerk volgehou. • Bied inleidende stellings aan wat slegs 'n herbewoording van gegewe teks is. • Sonder fokus en met verskeie veralgemenings. • Deurmekaar argumente mag teenwoordig wees, maar sonder ondersteunende feite. • Weglating of wanbegrip van sleutelkonsepte van die inhoud wat belangrik is om die argument te formuleer. • Geen struktuur om argument te ondersteun nie. 	5–4 (42–33%)
2	Die baie swak antwoord: <ul style="list-style-type: none"> • Inleidende stellings is herbewoording van gegewe teks, of ongefokus. • Is onakkuraat of simplisties. • Nie genoeg kunswerke bespreek om 'n argument te bou nie. • Geen poging tot 'n argument nie. • Argument toon geen verband met die onderwerp nie. • Geen struktuur om die argument te ondersteun nie. 	3–2 (25–17%)
1	Die uiters swak antwoord: <ul style="list-style-type: none"> • Inleidende stellings is herbewoording van gegewe teks, of heeltemal afwesig. • Die kwessies is weens gebrekkige begrip nie aangespreek nie. • Poog om aspekte van die vraag aan te spreek, maar toon gebrekkige begrip. • Nie genoeg kunswerke bespreek om 'n argument te bou nie. • Geen struktuur om die argument te ondersteun nie. • Geen argument teenwoordig nie. 	1–0 (8–0%)

Kandidate moet die mate waarin huidige en konseptuele kuns sosiaal betrokke is, krities ondersoek. Enige goed-gemotiveerde antwoord sal aanvaar word, byvoorbeeld:

Die Chinese kunstenaar Ai Weiwei RA is 'n aktivis en lewer kragtige kommentaar op die Chinese regering deur sy kuns. Ai Weiwei se kuns gee buitelanders 'n intieme insig in Chinese kultuur en huidige kwessies deur die universele taal van voorwerpe en konsepte. Sy werk resonansie ook in die Westerse kunsgeskiedenis. RF Ai Weiwei is hoofsaaklik 'n konseptuele kunstenaar, maar sy werke dra 'n groter boodskap uit, wat in baie van sy werke nie onmiddellik sigbaar is nie. RF Baie van sy werke wek nuuskierigheid by die kyker, en slegs dan word die boodskap gekommunikeer. (A) Ai Weiwei werk in 'n wye verskeidenheid mediums, insluitende porselein, marmer en seildoek – baie daarvan aantreklik, en eenvoudig. RF Dit word as maklike toegangspunte gebruik vir soms moeilike onderwerpe. (DA)

Kui Hua Zi (Sunflower Seeds) bestaan uit miljoene handgemaakte porselein-sonneblomsaadjes, gestapel in 'n koniese vorm. Die sade is in die Turbinesaal se groot industriële ruimte gegooi en vorm 'n skynbaar oneindige landskap. RW Elke saad, skynbaar identies, maar eintlik uniek, is individueel geskep en geverf. Dit is geensins industrieel vervaardig nie, en is die poging van honderde bekwaame hande van spesialiste wat op klein skaal in werksinkels in die Chinese stad Jingdezhen werk, wat beroemd is vir die vervaardiging van Imperiale porselein. RF Porselein is feitlik sinoniem met China – porselein is histories een van China se duurste uitvoerprodukte.

Ai Weiwei nooi ons uit om die '*Made in China*'-fenomeen en die geo-politiek van hedendaagse kulturele en ekonomiese wisselwerking van nader te beskou. RF Dit is geensins industrieel-vervaardigde, pasklaar of gevonde voorwerpe nie, dit is ingewikkeld handgemaak deur honderde opgeleide ambagsmanne. RF + DA

Die kosbare aard van die materiaal, die inspanning van produksie en die verhalende en persoonlike inhoud maak van hierdie werk 'n kragtige kommentaar op die menslike toestand. Ai Weiwei heg persoonlike waarde aan sonneblomsaad – 'n alledaagse versnapering wat deur vriende gedeel word – naamlik Mao Zedong se brutale Kulturele Rewolusie (1966–1976) en die hongersnood-dieet van kleinboere tussen 1959 en 1961. RF Terwyl individue van hul persoonlike vryheid ontnem is, het propagandabeelde Voorsitter Mao as die son uitgebeeld en die mensemasse as sonneblomme wat na hom toe draai. RF Tog onthou Ai Weiwei hoe sonneblomsaad gedeel is as 'n gebaar van menslike deernis, wat 'n plek inruim vir plesier, vriendskap en goetertigheid in 'n tyd van uiterste armoede, onderdrukking en onsekerheid. RF + DA

Elke saadjie is deel van die geheel, 'n aangrypende kommentaar op die verhouding tussen die individu en die massa. (DA) Daar is meer as een honderd miljoen sade, vyf keer meer as Beijing se bevolking. Die werk blyk talle vrae op te lewer: Wat beteken dit om in vandag se samelewing 'n individu te wees? Is ons onbeduidend of magteloos tensy ons saamstaan? Wat beteken ons toenemende begeertes, materialisme en getalle vir die samelewing, die omgewing en die toekoms? (D)

OF die kandidaat kan verskil van die stelling:

Tradisioneel was kuns 'n luukse item wat in galerye en winkels te koop was; 'n draagbare, permanente item wat selfs in waarde kon toeneem en 'n diepgaande boodskap of gevoel aan die kyker kon oordra. (DA) Maar konseptuele kunstenaars in die 1970's het formele kwessies en die moontlikhede van kuns aangespreek: waar dit uitgestal kon word, sy permanensie, sy vorm en die kyker se verhouding met hul idees. RF Hulle wou wegbreek van die tradisies van die verlede, maar dit nie vir sosiale kommentaar gebruik nie. RF Waar vroeë konseptuele kuns daaruit bestaan het om die tradisionele formele kunskwessies in kuns uit te daag en in die vorm van woordkuns, uitvoering, kon wees, of moontlik glad nie eens bestaan het nie omdat dit net 'n idee kon gewees het, het dit vir hul eie ontwil bestaan, en nie om breër sosiale kwessies aan te spreek nie. (DA) Namate konseptuele kunstenaars op die idee begin fokus het, het die idee die enigste belangrike deel van die werk geword. Die proses om te skep was nie meer belangrik nie en die eindproduk het dikwels nie bestaan nie. RF

Konseptuele kunstenaars het gevind dat hul idees perfek ondersteun word deur verbale taal en het dokumente, films, woorde, kaarte en video's gebruik. "Sonder taal is daar nie kuns nie", het Weiner verklaar. Hulle is bevry van materiële beperkings – die gedrukte en gesproke woord het 'n hele nuwe spektrum van media gebied om skilderkuns en beeldhoukuns te vervang. (DA) Koerante, tydskrifte, advertensies, die poswese, telegramme, boeke, katalogusse, fotokopieë het almal nuwe middele geword, en soms nuwe onderwerpe van uitdrukking. RF

'n Goeie voorbeeld is Joseph Kosuth se RA One And Three Chairs (Die kunswerk bestaan uit 'n regte stoel en 'n volgrootte-foto daarvan, sowel as 'n woordeboekdefinisie van 'stoel') RW Die installasie is dus saamgestel uit 'n voorwerp, 'n beeld en woorde en verskaf 'n progressie van werklikheid tot ideaal RF; dit snoer daarmee al die noodsaaklike eienskappe van 'om stoel te wees' saam. RF Kosuth het nie die stoel gemaak of die foto geneem of die definisie geskryf nie; hy het dit uitgekiees en saamgestel. RF en die kyker word gedwing om te vra of dit kuns is RF en watter hiervan die stoel die 'akkuraatste' verteenwoordig. RF Sulke oop vrae is presies waaraan Kosuth wou hê ons moet dink toe hy gesê het "kuns is om betekenis te skep". (DA) Deur hierdie drie alternatiewe verteenwoordigings saam te stel, het Kosuth 'n eenvoudige stoel in 'n onderwerp van bespreking of selfs konsternasie verander, 'n platform om nuwe betekenis te verken. (DA) Hy was dus meer ingestel op die verkenning van die meganika van betekenis en om 'n verstandelike konsep met 'n visuele beeld te verbind as om 'n werk te skep wat breër sosiale betekenis kan oordra. (DA)

VRAAG 3 TWINTIGSTE EEUSE KUNS VANAF DADA TOT EN MET, MAAR UITSLUITEND, KONSEPTUELE KUNS VAN DIE 1970's

Punte sal toegeken word vir kunstenaars wat toepaslik en korrek gekies is en titels van kunswerke met 'n kort beskrywing.

3.1 Vlak 2 – Onthou + begrip

Dada was 'n reaksie teen die gruwels van die Eerste Wêreldoorlog. Dadaïste het geglo dat rede en logika tot die ramp van die wêreldoorlog gelei het, en dat die enigste oplossing vir politieke anargie in natuurlike emosies, die intuïtiewe en die irrasionele geleë was. Die kunstenaars het gepoog om die tradisies, veronderstellings, reëls en logiese basisse, selfs die konsepte van orde, samehang en skoonheid wat die skep van kunste deur die geskiedenis gerig het, krities te herondersoek.

3.2 Vlak 2 – Onthou: Herroep

1 punt per kunstenaar

1 punt per kunswerk met 'n kort beskrywing

Jackson Pollock se Lavender Mist – hierdie abstrakte skildery bestaan uit 'n reeks luspatrone, almal met dieselfde voorkoms en grootte, wat die effek skep van geen begin of einde nie – eweredig 'gespat dwarsoor' die hele oppervlak van die prent.

Richard Hamilton se Just what is it that makes today's homes so different, so appealing? beeld 'n 'moderne' woonstel uit wat versier is met 'n naakte vroulike snob en haar metgesel, 'n spiertier in 'n tipiese 'jy-kan-ook-sterk-wees' houding.

Vlak 3 – Begrip: Onderskei (5)

Vlak 5 – Ontleding: Vergelyk, Verdedig (3)

4–5 punte per kunswerk

Terwyl Hamilton se werk gedrukte materiaal collage gebruik, 'n tegniek wat die Dada-kunstenaars verkies het, het hy doelbewus, eerder as lukraak, beelde uit tydskrifte en strokiesprente gekies en teenoor mekaar gestel om nuwe komposisies te konstrueer. Sy werk is ook 'n viering van na-oorlogse verbruik eerder as anargisties, anti-kuns en sinies soos die Dada-kunstenaars s'n. Dus, ten spyte van die feit dat Dada sowel as Popkustenaars geleende beelde en collage gebruik het, was hul bedoelings heeltemal verskillend – Popkustenaars soos Hamilton het die wonders van die moderne materialisme gevier. Die Dada-kunstenaars het egter na 'n nuwe orde gesoek en in opstand gekom teen eeue se kunsmaak-tradisies, en deur lukrake seleksie en toeval te gebruik, het hulle die beelde in hul collages dekontekstualiseer.

Jackson Pollock, daarteenoor, het in 'n groter mate lukrake seleksie en toeval gebruik. Hy het 'n direkte skildermetode gebruik, en sy grootskaalse skilderdoeke wat op die vloer oopgesprei was, sonder enige beplanning benader. Hy het 'n intuïtiewe skilderproses gebruik, bekend as psigiese outomatisme, terwyl hy die verf oor die doek gedrup en gespat het. Toeval

word deel van die skilderproses: Pollock het hom met die werklike proses van kunsskepping en fisieke betrokkenheid bemoei. Hy was vertrouwd met Suidwes-Indiese kuns, veral sandskilder – wat sy werkswyse beïnvloed het om aan 'n rituele dans te herinner. (Indiese sandskilderye is ritmies uitgevoer deur verskillende sandkleure te drup om simboliese beelde van verbygaande aard te vorm as deel van 'n religieuse ritueel – 'n soortgelyke staat van oordrag was deel van Pollock se werkswyse). Deur op so 'n groot skaal en op die vloer te werk, kon hy letterlik in sy skilderwerk instap en sonder dat kwas ooit aan doek raak, kon hy hom in die skeppende proses inleef en sy hele fisiese liggaam in die werk betrek. Hy het geglo dat hierdie beweging sy onderbewuste toelaat om beheer oor die kreatiewe proses te neem.

Ooreenkomste tussen Dada en Abstrakte Ekspresionisme kan ook insluit dat albei bewegings op die wêreldoorlog gereageer het. Terwyl Dada vir 'n nuwe wêreldorde gesoek het om sodoende sin te maak van die dinge wat hulle gesien het, het Abstrakte Ekspresioniste gevoel dat daar niks in die wêreld is wat die moeite werd is om te skilder nie, so het hulle gekeer na gevoel, proses en kuns wat leeg was, nie piktorale inhoud nie. Pollock het gereeld lukrake voorwerpe ingesluit, wat sy proses opgeteken het en die idee van noodlot ondersteun het, soos sigaret stompies en voetspore. Kandidate kan ook oorweeg hoe gehore op beide bewegings gereageer het.

VRAAG 4   WEERSTANDSKUNS IN SUID-AFRIKA (1976–1994)

Punte sal toegeken word vir kunstenaars wat toepaslik en korrek gekies is en titels van kunswerke met 'n kort beskrywing.

4.1   Vlak 6 – Evalueer: Vergelyk

Die woorde het kunstenaars, manlik en vroulik, ongeag kleur, geïnspireer om by die groeiende weerstandsbeweging teen apartheid aan te sluit, en deur hul uitbeeldings werklike voorbeelde te gee van hoe sowel swart vroue as swart mans slagoffers van ongelukheid was.

4.2   Vlak 2 – Onthou: Identifiseer (2) Vlak 7 – Ontleding: Identifiseer, dekonstrueer (2)

1 punt vir beskrywing/funksie van die element en 1 punt vir interpretasie

Die kunstenaar het 'n enkel effens gegreeerde omberbruin tot khaki-groen kleur gebruik. Die kleur kan as manlik beskryf word en die kleur van klip, wat aandui dat vroue so sterk en onvernietigbaar soos 'n klip is, eerder as 'n sagte vroulike kleur, wat swaakheid kan aandui. Dit versterk die idee dat vroue die saak opgeneem het om vir gelykheid te veg.

Enkel-kontoerlyne skep die negatiewe vorm om die figuur en die skrif. Die lyn het harde kante en vorm 'n skrilte kontras met die vorm van die figuur. Dit versterk die idee dat 'n vrou so sterk soos klip is.

Punte met betrekking tot die lineêre elemente van die woorde, positiewe en negatiewe vorms, die eenvoud van die beeld om sodoende 'n goedkoop afdruk te produseer, kan gekrediteer word.

4.3 **Vlak 7 – Skep: Rekonstrueer**

Die kunstenaars wat die plakkaat gemaak het, het die figuur van 'n vrou gebruik wat 'n gemarginaliseerde lid van die samelewing was. Die plakkaat verwys ook na vroue in die bekende aanhaling: nou dat jy 'n vrou aangeraak het, het jy 'n rots getref. Die plakkaat is effektief omdat die vrou as sterk, militant en manlik uitgebeeld word, en as 'n krag wat nie onderdruk kan word nie. Miskien het sy gedien as 'n waarskuwing aan die owerhede van die krag en mag wat vroue kan loslaat.

Miskien het die feit dat die plakkaat goedkoop vervaardig is en vinnig versprei is voordat dit deur amptenare verwyder is, veroorsaak dat dit nie baie effektief was toe dit gemaak is nie. Dit kan vandag beslis groter waarde hê omdat ons kan nadink oor hoe gemarginaliseerde groepe vir gelykheid moes veg. Besprekings omtrent gender rolle, waar vrouens by die huis gebly het om die huis/kinders te bestuur en versorg terwyl mans na die myne toe is om te werk (dit het vrouens sterk gemaak) kan gekrediteer word.

4.4 **Vlak 2 – Onthou: Herroep**

1 punt per kunstenaar

1 punt per kunswerk met kort beskrywing

Penny Siopis, *Patience on a Monument: 'A History Painting'*. Die kunswerk toon 'n swart vrou wat 'n suurlemoen skil terwyl sy op 'n hoop afval van die menslike beskawing sit.

Vlak 4 – Toepassing: Onderzoek

Patience, 'n swart vrou wat op 'n hoop afval sit, toring uit bo 'n geskiedenis wat deur wit oorheersing gekenmerk word, maar sy sit en skil 'n suurlemoen – 'n alledaagse aktiwiteit – wat die glorie van haar posisie ondermyn. Suurlemoen, bitter vrug, verwys moontlik na die bitter lot van swart vroue in die geskiedenis. Patience is 'n anonieme vroulike figuur wat die onerkende vroulike rol in die geskiedenis verteenwoordig. Patience is 'n 'anti-held', 'n weergawe van '*Liberty leading the People*' van Delacroix. Liberty was 'n denkbeeldige wit heldin wat die mense van Parys gelei het terwyl Patience swart en onbetrokke by die chaos om haar is. Hierdeur word sy uitgebeeld as die slagoffer van chaos en vernietiging wat deur die nalatenskap van 'n wit manlik-oorheersde samelewing veroorsaak is. Patience word uitgebeeld as die fokuspunt teen 'n landskap van gefotokopieerde beelde. Hierdie collagebeelde is uit geskiedenis-handboeke gekopieer en beeld die geskiedenis vanuit 'n wit manlike perspektief uit.

VRAAG 5 POST-APARTHEID (POST-APRIL 1994) SUID-AFRIKAANSE KUNS

Punte sal toegeken word vir kunstenaars wat toepaslik en korrek gekies is en titels van kunswerke met 'n kort beskrywing.

5.1 **Vlak 2 – Opmerking: Herroep**

Media van die 21ste eeu wat katalisators kan wees vir nuwe maniere van waarneem, dokumenteer en ons omgewing betrek kan installasiekuns, video-kuns, woordkuns, proseskuns, liggaamskuns en landkuns insluit.

5.2 Vlak 2 – Onthou: Herroep
Krediet sal gegee word vir enige toepaslike kunstenaar en kunswerk.

1 punt per kunstenaar

1 punt per kunswerk met kort beskrywing

Byvoorbeeld:

Protected By Theory deur die visuele kunskollektief, bestaande uit drie lede wat as een kunstenaar uitstal as Avant Car Guard: (**Zander Blom, Jan-Henri Booyens en Michael MacGarry**). Die werk, Protected by Theory, is 'n foto wat die drie kunstenaars uitbeeld waar hulle staande in 'n kunsateljee poseer. Hulle is geklee in wapenrusting wat uit die bladsye van ou boeke gemaak is, en word omring deur kunsesels en 'n gipsweergawe van 'n Griekse standbeeld.

Vlak 4 – Toepassing: Onderzoek
Vlak 5 – Ontleding

5–6 punte per kunswerk

Die Avant Car Guard gebruik hoofsaaklik uitvoering en foto's van hul optrede om hul werk aan te teken. Om as 'n kollektiewe groep van drie te werk is ook 'n nuwe modus of manier waarin gewerk word. Dit stel die kunstenaars in staat om ons omgewing op 'n nuwe en interessante manier te dokumenteer en te betrek omdat hulle kommentaar kan lewer op die aard van kuns en die gemeenskap, op 'n manier waarop hulle dalk nie deur hulle eie werk wil doen nie. Verder kan geen skuld op elke individu gepak word nie, omdat elkeen 'n mate van anonimiteit in die groep handhaaf. Deur as 'n kollektief te werk, kry hulle meer vryheid om hul idees uit te druk.

5.3 Vlak 6 – Evalueer
Beoordeel die waarde van idees of materiale.

3 punte per kunswerk

Byvoorbeeld:

Deur as 'n kollektief te werk en deur satire te gebruik, verbreek sowel as versterk hulle kulturele en kunstenaarkonvensies aan Suid-Afrika. Enersyds is hul 'teoretiese' uitvoering 'n modus wat deur min Suid-Afrikaanse kunstenaars gebruik word en word selde meer algemeen deur oorsese kunstenaars as deur Suid-Afrikaanse kunstenaars gesien. Protected by Theory steun swaar op historiese verwysing vir konseptuele waarde omdat daar 'n sterk verband bestaan tussen hul uitrustings en die absurde kostuum van die Dada-kunstenaar Hugo Ball. Hierdie werk beklemtoon die visuele skakel met die Dadaïste as anti-outeitêr en anargisties. Daarenteen bind die vindingryke gebruik van die titel van hul kollektiewe bande hulle kultureel aan Suid-Afrika deur te verwys na die teenwoordigheid van motorwage.

Totaal: 100 punte